

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1930 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 2 juni 1916 om skyddskoppypmpning, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 18 mars 1930 till riksdagen avlämnad proposition, nr 213, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionens bilagt utdrag av statsrådsprotokollet öfver socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 2 juni 1916 (nr 180) om skyddskoppypmpning.

I sammanhang med berörda proposition har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen i första kammaren nr 159 av herr *Björck*, nr 196 av herr *Rosén* och nr 318 av herr *Bjurström m. fl.* samt i andra kammaren nr 513 av herr *Olsson* i Mora m. fl.

I motionen I: 159 av herr *Björck* har hemställts, att riksdagen ville besluta, att § »4» mom. 3 av lagen om skyddskoppypmpning den 2 juni 1916 skall erhålla följande ändrade lydelse:

»Säger sig någon, som är ansvarig för barns befordran till ympning enligt 2 §, hysa farhåga för att ympningen skall för barnet medföra ohälsa som ej är blott tillfällig, må barnet efter framställning, som skall ingivas till medicinalstyrelsen, undantagas från ympning enligt nämnda paragraf.

Finner medicinalstyrelsen vid prövning av ansökning, varom här är fråga, sådana skäl icke vara förebragta, att undantagande från ympning må meddelas, skall ärendet underställas Kungl. Maj:ts prövning.»

Av herr *Rosén* har i motionen I: 196 yrkats, att riksdagen måtte besluta, att bestämmelserna i § 3, punkterna a) och b) i lagen om skyddskoppypmpning upphävas, varigenom den nu påbudna revaccinationen för fast anställt manskap vid hären och marinen samt av värnpliktiga kommer att upphöra.

Slutligen har i motionerna I: 318 av herr *Bjurström m. fl.* och II: 513 av herr *Olsson* i Mora m. fl., vilka motioner äro likalydande, hemställts, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 213 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig och förutsättningslös utredning, huruvida och i vad mån utan äventyrande av folkhälsan ytterligare lättnader i vaccina-

tionstvånget må kunna genomföras och om möjligheten av det nuvarande allmänna ympningstvångets upphävande samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen; och får utskottet i fråga om vad motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden hänvisa till motionerna.

I den ordning, § 46 riksdagsordningen föreskriver, har utskottet begärt yttrandet av medicinalstyrelsen över motionen I: 159, och av medicinalstyrelsen, arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och marinöverläkaren över motionen I: 196.

Propositionen I propositionen lämnas redogörelse för de omfattande undersökningar, som medicinalstyrelsen under fjolåret företagit beträffande skyddskoppypningens komplikationer i vårt land. Denna undersökning hade föranletts närmast därav, att sjukliga tillstånd i det centrala nervsystemet, tydande på en inflammationsprocess i hjärna och ryggmärgen (s. k. postvaccinal encephalitis) uppträtt i anslutning till skyddskoppypningen, företrädesvis i England och Holland. Medicinalstyrelsen har i denna fråga haft överläggningar med representanter för medicinalförvaltningarna i Danmark och Norge vid en konferens i Stockholm i september 1929 och tillsammans med dessa utgivit en kommuniké, vari anförts bl. a. följande. Konferensen vore ense därom, att det vore den allmänna vaccinationen i barnåldern, som varit och allt fortfarande vore det verksamma skyddsmedlet mot smittkopporna. Något annat skydd häremot vore icke känt och hade konferensen sålunda funnit erfarenheterna rörande vaccinationen icke böra för närvarande föranleda förändringar i nu gällande grundbestämmelser rörande skyddskoppypningen.

Med anledning av de gjorda erfarenheterna har medicinalstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 februari 1920 förordat vissa lindringar i vaccinationstvånget. Styrelsen har sålunda föreslagit dels tillfälligt upphävande under vissa omständigheter av vaccinationstvånget, dels vissa ändringar i reglerna rörande undantagande från ympning. Kungl. Maj:t har i huvudsak biträtt medicinalstyrelsens förslag.

I 5 § har sålunda som ett fjärde moment införts bestämmelse om rätt för Konungen att för viss tid och i viss omfattning sätta den annars gällande ympningsplikten ur kraft. Gällande lag lämnar nämligen icke möjlighet att tillfälligt inställa vaccinationen, om t. ex. fall av postvaccinal encephalitis skulle uppstå eller befaras kunna uppstå.

Ovannämnda lagändring i 5 § har föranlett vissa jämkningar beträffande andra stadganden i lagen.

Enligt bestämmelse i 5 § 2 mom. andra stycket gäller undantagande från ympning ett år i sänder. I propositionen föreslås, att denna rätt skall kunna avse tre år. Vidare föreslås, att medicinalstyrelsen skall erhålla tillstånd att

i sådana fall, då kroniska lidanden och konstitutionella tillstånd hos barn föranlett undantagande för tre år, för framtiden undantaga barnet från ympning enligt 2 §.

Enligt 5 § 3 mom. skall ansökan om anstånd med ympning göras senast under det kalenderår, då barnet fyller 5 år. I propositionen föreslås, att denna tidpunkt skall framflyttas till det kalenderår, då barnet fyller 7 år.

Slutligen har i 11 § 1 mom. verkställts en formell omredigering för att möjliggöra, att undersökning rörande eventuella komplikationer, som verkställs utan att avvakta besiktningsmöte, skall anses som besiktning i lagens mening.

Det torde icke kunna bestridas, att man genom skyddskoppypmpningen erhållit ett kraftigt medel i kampen mot infektion av smittkoppor. Att vaccinationen uppskattas såsom ett utomordentligt profylaktiskt skyddsmedel framgår med tydlighet därav, att efter världskrigets slut, då ett allvarligt smittkoppsshot förelåg, icke mindre än 18 stater inom och utom Europa antogo lag om obligatorisk vaccination. För närvarande är obligatorisk vaccination påbjuden i 20 europeiska och 21 utomeuropeiska länder. Såsom belysande för den obligatoriska skyddskoppypmpningens värde som kampmedel mot smittkoporna har i litteraturen erinrats om epidemierna i Schweiz och England. I Schweiz uppträdde under åren 1921—1925 en smittkoppssepidemi, som praktiskt taget hemsökte allenast de tysktalande kantonerna, där ympningstväng var avskaffat, under det att de fransk- och italiensktalande kantonerna, där ympningstväng förefanns, gingo fria. Bekämpandet av denna epidemi kostade schweiziska staten över 2 millioner guldfrancs. England, där en vidsträckt s. k. samvetsklausul förefinnes, hemsökes sedan 1922 av en utbredd smittkoppssepidemi. År 1927 förekommo i detta land över 14,000 fall, och man har där intill november 1929 nödgats bygga 331 särskilda epidemisjukhus för smittkoppspatienter. Irland åter, där ympningstväng finnes, är smittfritt.

Med hänsyn till vaccinationens värde som skyddsmedel mot en förödande farosot synas bestämmelser om obligatorisk vaccinering icke kunna helt och hållet undvaras i vårt land. Det allmännas intresse torde sålunda kräva, att personer i yrken, som äro särskilt utsatta för smittofara, såsom läkare, sjukhuspersonal och sjömän, underkastas obligatorisk vaccination. Å andra sidan har erfarenheten givit vid handen, att det icke är nödvändigt för att smittkoppssepidemier skola förhindras vinna insteg i ett land, att samtliga dess invånare ständigt genom vaccination hållas immuna mot smittämnet. Särskilt i vår tid med dess ökade möjligheter till snabb isolering av smittade och förmåga att organisera en beredskap, som hastigt kan mobiliseras vid epidemifara, torde det utan att äventyra folkhälsan kunna förekomma, att en viss procent av befolkningen icke genom vaccination skyddats mot smittkoppor. Ett sådant förhållande råder som bekant för närvarande i vårt land, delvis i strid mot gällande lag. Emellertid föreligger icke någon utredning, som utvisar, huru stor del av vårt folk inom olika åldersklasser, som kan anses vara mottaglig för koppsmitta. Ej heller har försök gjorts

Utskottet.

att med användande av erfarenheterna från främmande länder och efter andra grunder söka bestämma, hur högt den mot smittofara oskyddade procenten av befolkningen må kunna stiga utan att samhällets intresse att vara befriat från smittkoppsepidemi sättes på spel.

Då vissa obehag och risker, låt vara i våra dagar långt mindre än förr, äro förenade med vaccinationen, synes man icke kunna lämna den åsikten obeaktad, att samhället under tider, då epidemi icke råder, så långt lämpligen kan ske bör inskränka utkrävandet av obligatorisk vaccinering.

Framst framställer sig härvid frågan, huruvida ökade möjligheter böra beredas för målsman att erhålla frihet från den i 2 § stadgade skyldigheten att låta ympa barn och huruvida andra och lämpligare former böra föreskrivas för ingivande och behandling av målsmans ansökan i sådant ärende. I detta sammanhang torde även böra upptagas spörsmålet om vidtagande av åtgärder för att sprida ökad allsidig och tillförlitlig upplysning i vaccinationsfrågan.

Likaså torde böra utredas, huruvida vissa lättnader kunna medgivas ifråga om den i 3 § punkterna a) och b) föreskrivna obligatoriska revaccinationen av fast anställda och värnpliktiga.

Utskottet vill därför föreslå, att utredning verkställes, huruvida och i vilken mån utan äventyrande av folkhälsan undantag från ympning enligt 2 § och 3 § a) och b) må kunna medgivas i större utsträckning än för närvarande är fallet. Vid denna utredning, som enligt utskottets mening bör vara allsidig och förutsättningslös, synes det vara lämpligt att även lekmän medverka.

Under hänvisning till den förut lämnade redogörelsen för propositionens innehåll vill utskottet i huvudsak tillstyrka de ändringar i lagen om skyddskoppypning, som föreslagits i propositionen. Utskottet har emellertid funnit sig böra föreslå, att den tid, inom vilken ansökan enligt 5 § 3 mom. skall ingivas, bör sättas till det kalenderår, då barnet fyller nio år, alldenstund frågan om vaccination i en del fall icke tidigare blir aktuell.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen, med förklarande att ifrågavarande proposition ej kunnat i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts proposition)

(Utskottets förslag)

L a g**om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 2 juni 1916 (nr 180)
om skyddskoppypmpning.**

Härigenom förordnas, att 2, 5, 11 och 16 §§ i lagen den 2 juni 1916 om skyddskoppypmpning skola, de tre förstnämnda lagrummen sådana de lyda enligt lag den 7 maj 1926 (nr 97), i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Barn — — — — — år.

Är på grund av förordnande, som i 5 § 4 mom. sägs, ympningsplikt enligt nästföregående stycke icke gällande å barnets boningsort under det år, då ympning enligt vad ovan sagts senast skall äga rum, eller under någon del av nämnda år, må med ympningen anstå till året efter det, då ympningsplikt åter inträdde med avseende å barnet.

5 §.

1 mom. Ympningsplikt — — — — — skyddskoppypmpning.

2 mom. Från skyddskoppypmpning skall den undantagas, som vederbörande ympare finner till följd av sjukdom eller sjukdomsanlag eller allmän svaghet kunna komma att erhålla men av ympningen eller beträffande vilken i sådant hänseende företes intyg av tjänsteläkare.

Föreligger enligt ymparens mening på grund av sjukdomsfall i den ympningspliktiges omgivning anledning antaga, att hälsofara för annan skulle uppstå genom ympningen, må ock undantagande från ympning medgivas.

Undantagande medgives i fråga om ympningsplikt enligt 3 § a), b) eller c) eller 4 § tredje stycket av vederbörande chef, i fråga om ympningsplikt enligt 3 § e) av direktören för anstalten samt eljest av vederbörande ympare och skall avse viss tid, högst tre år i sänder. Om efter utgången av den tid, för vilken undantagande medgivits, ympningsplikt föreligger och förlängt undantagande från ympning sökes, skall prövning av ympare ånyo företagas eller nytt läkarintyg företes om förhållande, som förut nämnts. Har barn under en tid av minst tre år varit jämlikt första stycket undantaget från ympning och kan det av anledning, som där sägs, fortfarande antagas erhålla men av ympningen, må dock medicinalstyrelsen efter framställning av den, som är ansvarig för barnets befordran till ympning, för framtiden undantaga barnet från ympning enligt 2 §.

3 mom. Säger — — — — — paragraf.

Den, som av nu nämnd anledning vill hava barn undantaget från ympning, göra skriftligen ansökning där-

Den, som av nu nämnd anledning vill hava barn undantaget från ympning, göra skriftligen ansökning där-

(Kungl. Maj:ts proposition)

(Utskottets förslag)

eller intagande i uppfostringsanstalt efter domstols förordnande av sådan grund förvägras.

2 mom. När — — — — — skyddskoppypmpning.

3 mom. Sist — — — verkställes. Föreligger vid den tidpunkt, då anmaning enligt vad nu sagts skall ske, på grund av förordnande, som i 5 § 4 mom. sägs, icke ympningsplikt enligt 2 § första stycket å den ort, där skolan eller anstalten är belägen, skall anmaning äga rum inom en månad från början av den termin, som följer närmast efter det nämnda förordnande upphört att gälla.

Skolrådet — — — — — uppehållsort.

4 mom. Efter — — — — — rum.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt å densamma tecknad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

B) att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning, huruvida och i vilken mån utan äventyrande av folkhälsan undantag från ympning enligt 2 § och 3 § a) och b) må kunna medgivas i större utsträckning än för närvarande är fallet, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda; samt

C) att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 maj 1930.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman*, *Linder**, *Almkvist*, *Frändén*, *Mellén**, *Petrén*, *Granström* och *Norman*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Hage*, *Johanson* i Hallagården, *Johansson* i Sollefteå, *Björnberg**, *Aronson**, *Sandström* och *Osberg**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

I. Beträffande utskottets hemställan under A)

av herrar *Westman*, *Frändén*, *Mellén* och *Sandström*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att förevarande proposition måtte bifallas av riksdagen, och att sista stycket i motiveringen måtte i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

»Under hänvisning — — — — — i propositionen. Inom utskottet har framställts förslag, att den tid, inom vilken ansökan enligt 5 § 3 mom. skall ingivas, bör sättas till det kalenderår, då barnet fyller nio år. Med hänsyn till de svårigheter, som på grund av stadgandena i 2 och 16 §§ skulle uppstå vid tillämpningen av en sådan bestämmelse, kan utskottet icke förorda densamma.»

II. Beträffande utskottets hemställan under B) och C)

av herr *Mellén*, som ansett, att utskottet bort avstyrka bifall till de i ämnet väckta motionerna.

III. Beträffande utskottets hemställan under A)—C)

av herrar *Petrén*, *Norman* och *Magnusson* i Kalmar, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Det torde icke kunna — — — — — ympningstvång finnes, är smittfritt.

Med hänsyn till vaccinationens värde som skyddsmedel mot en förödande far-sot torde generella bestämmelser om obligatorisk vaccination icke kunna und-varas i vårt land. Emellertid synes det kunna ifrågasättas, om det undantag från vaccinationsplikten rörande barn, vilket innehålles i 5 § 3 mom. i lagen om skyddskoppypning, icke är alltför begränsat. Uti den av hr Bjurström m. fl. i första kammaren och av hr Olsson i Mora m. fl. i andra kammaren väckta motionen äro omständigheter anförda, som synas tala för att det i *samvetsfri-hetens intresse* genomföres en sådan utvidgning av det i nämnda lagrum angivna dispensförfarandet, att undantag från den allmänna vaccinationsplikten beträffande barn må kunna ske, även om vederbörandes farhåga för att ympningen skall för hans barn medföra ohälsa, som ej blott tillfällig är, icke har sin grund i hans *personliga* erfarenhet av något dylikt fall. I den av hr Björck väckta motionen har, som ovan nämnts, yrkats på antagandet av ändring uti dylik riktning av gällande bestämmelser. Utskottet anser sig emellertid icke kunna tillstyrka företaget av en ändring i 5 § 3 mom. utan föregående närmare utredning angående lämpligaste avfattningen av en samvetsklausul, däri inbegripet **formerna** för ingivande och behandling av målsmans ansökan om befrielse på grund av samvetsbetänkligheter. I detta sammanhang torde emellertid även böra upptagas spørsmålet om vidtagande av åtgärder för att sprida ökad allsidig och tillförlitlig upplysning i vaccinationsfrågan.

Under hänvisning till — — — — — tidigare blir aktuell.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen, med förklarande att ifrågavarande proposition ej kunnat i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande

L a g
om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 2 juni 1916 (nr 180) om skyddskoppypning.

Häriigenom förordnas, att —————
————— i Svensk författningssamling.

B) att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, i vilken mån utvidgning av det i 5 § 3 mom. medgivna dispensförfarandet lämpligen må kunna företagas, samt för 1931 års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda; samt

C) att de i ämnet väckta motionerna, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.»

Kungl. Medicinalstyrelsen.

Bilaga A.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom Kungl. Socialdepartementets ämbetsskrivelse den 31 januari 1930 har Medicinalstyrelsen, på därom av Riksdagens andra lagutskott i skrivelse den 23 januari 1930 gjord framställning, anbefallts att senast den 20 februari 1930 till utskottet avgiva yttrande över bl. a. en inom Riksdagens första kammare väckt motion, nr 159, om vidgad rätt till eftergift från bestämmelserna i lagen om skyddskoppypmpning.

Sedermera har utskottet under hand medgivit Styrelsen anstånd till och med den 20 mars med avgivande av sagda yttrande. Till åtlydnad av den givna befallningen får Medicinalstyrelsen anföra följande.

Den vidgade rätt till eftergift från bestämmelserna i lagen om skyddskoppypmpning, som nu åsyftas, har motionären velat vinna genom en ändring av lydelsen av § 5 mom. 3 i lagen om skyddskoppypmpning den 2 juni 1916 (S. F. S. nr 180), sådant detta moment lyder enligt lagen den 7 maj 1926 (S. F. S. nr 97).

Medicinalstyrelsen vill inledningsvis beträffande den behandling förevarande stadganden undergått i Riksdagen erinra om följande. Stadgandet innebar enligt 1916 års lag, att barn må undantagas från ympning, om den som är ansvarig för barns befordran till ympning enligt lagens § 2 hyser farhåga för att ympningen skulle för barnet medföra ohälsa, som ej blott vore tillfällig och det måste med hänsyn till de av sökanden förebragta omständigheterna antagas, att sådan farhåga hade sin grund i personlig erfarenhet, om något dylikt fall av ohälsa, som inträffat i samband med ympning av barn.

Med anledning av motionsvis framställda anmärkningar mot tolkningen av ifrågakarande stadgande samt ett uttalande av 1923 års Andra lagutskott här om, avgav Kungl. Maj:t proposition nr 104 till Riksdagen 1926 med förslag till ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 2 juni 1916. Departementschefen framhöll bl. a. härvid, att det syntes »tillräckligt, att det som villkor för befrielse från ympningspliktens fullgörande i förevarande hänseende föreskrives i lagen, att den sökande skall hava haft skälig anledning att antaga ett samband mellan ett *av honom själv iakttaget fall* av stadigvarande ohälsa samt ympning. I ett stadgande av sådan avfattning ligger tydligen, att sökandens antagande av dylikt samband skall vara *grundat på rimliga skäl*. Det önskade förtydligandet av ifrågakarande lagrum torde därför lämpligen kunna ske genom ett tillägg av innehåll, att det *av sökanden iakttagna fallet* av ohälsa skall hava varit sådant, att han haft skälig anledning anse detsamma hava inträtt i samband med ympning av barn.» Efter hemställan av andra lagutskottet (nr 17, 1926) biföll riksdagen propositionen. Härigenom förändrades stadgandets ursprungliga lydelse till följande »han haft skälig anledning anse hava».

Den nu av motionären ifrågasatta förenklingen av formerna för utredning angående betänkligheterna mot skyddskoppypmpning, som enligt återopade lagrummet skall förebringas, föranleder Medicinalstyrelsen att i detta sammanhang erinra om, att andra lagutskottet samtidigt hemställde, att en av herr Sandberg m. fl. inom andra kammaren väckt motion nr 285, vilken bl. a. syftade till en

förenkling av sättet för denna utredning, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Med anledning av att Herr Björck i sin nu föreliggande motion bl. a. anför, att det icke kunde anses som rimligt, att såsom ofrånkomligt villkor uppställdes vederbörandes *personliga* erfarenhet om något fall av ohälsa såsom grund för de yppade farhågorna, får Medicinalstyrelsen omnämna, att framställning om dylik uppmjukning av »samvetsklausulen» har ävenledes förut varit föremål för Riksdagens prövning. Således förelägo vid 1923 års Riksdag tvenne likalydande motioner, nr 115 i första kammaren och nr 145 i andra kammaren, vilka i huvudsak inneburo, att undantag från ympningsplikten skulle beviljas föräldrar och målsmän, som kommit till en allvarlig och grundad uppfattning om skyddskoppympnings skadlighet för deras barns hälsa, efter en på heder och samvete avgiven förklaring. I anslutning till avstyrkande av en utsträckt rätt till undantagande från ympningsplikten i enlighet med förenämnda motioner anförde andra lagutskottet i sitt utlåtande nr 29 bl. a. följande. »I enlighet med lagrummets avfattning måste givetvis fasthållas vid den för klausulens tillämplighet däri angivna förutsättningen, att genom av vederbörande målsman förebragta omständigheter gjorts antagligt, att av honom åberopad farhåga för att ympningen skall för respektive barn kunna medföra ohälsa av ej blott tillfällig natur har sin grund, icke i studier av litteratur å området eller flyktigt observerade fall av ohälsa i samband med ympning av barn eller än mindre i lösa obestyrkta hörsägnier om fall av sådan ohälsa, utan i en *å självständig iakttagelse* fotad personlig erfarenhet om ett dylikt fall.»

Efter ovanstående resumé av den tidigare behandlingen i Riksdagen av detta stadgande vill Medicinalstyrelsen i ärendet anföra följande.

Enligt motionärens mening kan samhället icke avhända sig det skyddsmedel mot en förödande farsot, som vaccinationen innebär. Motionären är »sålunda alldeles främmande för den tanken, att ens under de från epidemier fria perioderna *en allmän eftergift* beträffande den enskildes plikt att foga sig i de för uppnående av detta samhällsskydd erforderliga åtgärderna skall kunna ifrågakomma».

Närmast två omständigheter, som under de senare åren tillkommit, synas emellertid hava föranlett motionären hemställa om vissa eftergifter beträffande det nu förevarande vaccinationstvånget. Den ena är den komplikation, som under namn av postvaccinal encephalit iakttagits under de sista åren i vissa främmande länder samt sporadiskt även i vårt land. Den andra är den möjlighet, som förbättrade kommunikationer skänka oss att hastigare än tillförene genomföra en massvaccination vid en utbruten eller hotande epidemi.

Styrelsen har tillfullo beaktat det förstnämnda förhållandet och i en skrivelse till Konungen av den 20 februari 1930 närmare belyst denna fråga samt föreslagit vissa ändringar i nu gällande vaccinationslag, företrädesvis med hänsyn till den postvaccinala encephaliten. Styrelsen har sålunda för att möta risken av denna komplikation hemställt om ett tillägg till nu gällande lag, enligt vilket Kungl. Maj:t beredes möjlighet att, om så skulle vara ur hälsovårdssynpunkt erforderligt, inställa den offentliga ympningen för viss tid i hela landet eller inom visst område. Härmed skulle ett synnerligen betydelsefullt trygghetsmoment ävägbringas.

Frågan om att avstå från den obligatoriska skyddskoppympnigen i barnåldern och i stället bygga skyddet mot smittkopporna väsentligen på en massvaccination vid ett inträffat eller befarat utbrott av sjukdomen har Styrelsen likaledes närmare belyst i förenämnda skrivelse. Med anledning av vad motionären anför angående värdet av snabba förbindelser för transport av vaccin-

förråd och sjukvårdspersonal vill Medicinalstyrelsen ingalunda förneka betydelsen härav och har ingalunda förbisett denna. Det avgörande för Styrelsens ställning till denna fråga har emellertid varit de stora svårigheter och olägenheter, vilka ligga i massvaccinationsförfarandet i sig självt liksom ock i det kända förhållandet att i regel smittkoppsjukdomen får ett lindrigare förlopp hos en vaccinerad än hos en ovaccinerad, även om vaccinationen ligger en lång tid tillbaka.

Med hänvisande till sin meromnämnda skrivelse vill Styrelsen beträffande massvaccinationen anföra följande.

Komme vaccinationen i barnåldern icke att genomföras för stora befolkningsgrupper, stode man efter ett antal år inför den eventualiteten att vid en hotande smittkoppspestid inom landet verkställa en *massvaccination* av så gott som samtliga individer både vuxna och barn.

Till följd av smittkoppsornas spridningssätt och otillräckligheten av våra vanliga hygieniska skyddsåtgärder skulle en epidemi bland en relativt ovaccinerad befolkning sprida sig mycket hastigt på ett sätt, som i viss mån liknar influensans. En smittkoppspestid kunde under sådana förhållanden få en ej oväsentlig utbredning redan innan en massvaccinering hunnit genomföras även vid den bästa beredskap.

Vidare vill Styrelsen betona en annan omständighet. Allmänheten likställer ofta den första vaccinationen med en revaccination. Denna senare sker ju nu t. ex. ifråga om de värnpliktiga och medför praktiskt taget jämförelsevis lindriga olägenheter. Den tankegången kan då synas ligga nära till hands, även om en jämförelse är oriktig med hänsyn till de olika förhållandena, under vilka ympningen företages, att om denna revaccination i ganska stor skala nu låter sig göra, varför skulle ej då en massvaccination även av den vuxna ovaccinerade befolkningen låta sig genomföras med samma måttliga olägenheter för individerna.

Det är emellertid en mycket väsentlig skillnad i förloppet av en första vaccination och en revaccination.

En första vaccination förlöper med karakteristiska blåsbildningar, svullnad av koppornas omgivning och feber, ej sällan hög feber. Revaccinationen är en helt annan biologisk process med i regel mycket lindriga symtom.

En massvaccinering i stor skala av en förut ej vaccinerad vuxen befolkning skulle på grund av ympningens förlopp innebära en stor förlust av arbetsdagar med allvarliga konsekvenser för samhällsmaskineriet i den trakt eller i de delar av landet, där en sådan massvaccinering av arbetsföra män och kvinnor på jämförelsevis kort tid måste äga rum.

Lagbestämmelser, som kunna resultera i dylika förhållanden, vill Medicinalstyrelsen på det bestämdaste avstyrka.

Huvudsakligen genom uppgivande av kravet på *personlig* erfarenhet om något fall av ohälsa som ej är blott tillfällig och som sökande haft skälig anledning anse hava inträffat i samband med ympningen vill motionären lätta på ympningsplikten. Enligt Medicinalstyrelsens uppfattning kommer emellertid ett lagfästade av motionärens förslag att föranleda betydligt mera vittgående konsekvenser än motionären att döma av motiveringen själv avser.

Enligt motionärens förmenande skulle det nämligen vara tillfyllest, att dispensökanden i sin ansökan till Medicinalstyrelsen uppgåve sig hysa farhåga för, att ympningen för barnet skulle kunna medföra ohälsa, som ej blott vore tillfällig. Att döma av motionärens förslag till fortsatt lydelse av stadgandet,

där det angives, att, om Styrelsen icke anser sig kunna meddela undantag från ympningen, ärendet skall underställas Kungl. Maj:ts prövning, torde det dock vara motionärens mening, att Medicinalstyrelsen skall äga någon prövningsrätt i sakligt avseende. Några som helst riktlinjer för dylik prövning angivas dock icke. Motionärens förslag har under sådana förhållanden givits en så vid affattning, att den öppnar väg för mycket vittgående eftergifter beträffande den enskildes plikt att foga sig i ympningstvangen.

Med den ställning, vilken Medicinalstyrelsen intager till skyddskoppym্পningen, anser Styrelsen inga andra skäl i princip giltiga än sådana, som härleda sig ur den ympningspliktiges hälsotillstånd. Någon prövning på andra sakliga grunder än de på den medicinska erfarenheten fotade synes Medicinalstyrelsen icke heller genomförbar. Styrelsen vill dock icke göra någon erinran emot befrielse i de ömmande fall, som komma under nu gällande 5 § mom. 3. Medicinalstyrelsen har för övrigt i sin skrivelse till Konungen tillgodosett motionärens önskemål i så måtto att 5-årsåldern höjts till 7 år av skäl, som i skrivelserna angivas.

Med avseende fäst vid den viktiga angelägenheten av att den risk, vilken med hänsyn till den ympningspliktiges hälsotillstånd kan anses såsom mera eller mindre förhandenvarande, så vitt möjligt undanröjes, har Medicinalstyrelsen jämväl till Kungl. Maj:t ingått med förslag till förändring i Kungl. Maj:ts instruktion för ympare och därjämte bifogat en P. M. angående Medicinalstyrelsens råd och anvisningar till ymparna.

Ymparen skall, i enlighet med vad sålunda är stadgat och föreslagits, meddela undantag från ympning för den, som han av hälsoskäl anser kunna komma att erhålla men av ympningen. Medicinalstyrelsen förutsätter även att den, som är missnöjd med ymparens beslut angående ifrågasatt undantag, kan anmäla sitt missnöje för Medicinalstyrelsen. Vid sådant förhållande torde det bliva endast i sällsynta undantagsfall, där i ansökningen om befrielse jämligt § 5 mom. 3 sådana omständigheter förebringas, som kunna innebära *särskilda* riskmoment för barnet ifråga och där befrielse på denna grund bör äga rum. Anmälan om dylika fall kan likaväl ske hos ymparen på sätt ovan antytts och rättelse vinnas, om så skulle anses befogat.

För så vitt icke hälsovårdssynpunkterna, vilka redan nu gällande lag med de av Styrelsen föreslagna ändringarna väl tillgodoser, få bliva det för prövningen avgörande, kommer sökandens uttalade farhåga för att den ympade skall erhålla men av ympningen, som icke är tillfälligt, i och för sig att utgöra en tillräcklig grund för befrielse. Påföljden härav blir otvivelaktigt den, att syftmålet med den obligatoriska skyddskoppym্পningen av barn bleve inom stora områden av vårt land förfelat.

Under sådana förhållanden skulle vårt land ifråga om det skydd gent emot smittkoppor, vilket kan åstadkommas genom vaccinationen, mera än sannolikt bliva försatt i samma läge som England och de få stater, som följt Englands exempel, då det gällt vaccinationslagstiftning. Vi skulle praktiskt taget få en »samvetsklausul» efter mönster av den bekanta engelska och med samma möjligheter, som denna medgiver, till befrielse från vaccinationen. Det kan därför vara lärorikt att erinra sig, hur den engelska samvetsklausulen inverkat på vaccinationstillståndet eller på den s. k. indexen för den första vaccinationen. Antalet beviljade befrielser har alltsedan år 1908, då den senast antagna lagen trädde i kraft, ökat i oroväckande grad. Åren 1905—1907 blevo 75.8 resp. 73.4 och 70.9 procent av barnen vaccinerade. 1908 hade vaccinationsprocenten redan sjunkit ned till 63.2 och går sedan kontinuerligt nedåt, så att man t. ex. 1921 finner en så låg siffra som 38.3. Under de senare åren har vaccinationsindex

visat en obetydlig ökning, som är att tillskriva smittkoppornas uppträdande inom landet, men har dock ej nått högre än 47.8 (år 1923).

På grund av vad ovan anförts anser sig Medicinalstyrelsen bestämt böra avstyrka bifall till ifrågavarande av Herr Wilh. Björck väckta motion.

I handläggningen av detta ärende hava, förutom undertecknade, deltagit medlemmen av Medicinalstyrelsens vetenskapliga råd, medicine doktorn H. Ernberg, samt föreståndaren för Statens bakteriologiska laboratorium, professorn C. Kling.

Stockholm den 19 mars 1930.

NILS HELLSTRÖM.

NILS WRANNE.

Felix Peyron.

Kungl. Medicinalstyrelsen.

Bilaga B.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom Kungl. Socialdepartementets ämbetsskrivelse den 31 januari 1930 har Medicinalstyrelsen, på därom av Riksdagens andra lagutskott i skrivelse den 23 januari 1930 gjord framställning, anbefallts att senast den 20 februari 1930 till utskottet avgiva yttrande över bl. a. en inom Riksdagens första kammare väckt motion nr 196 om upphävande av bestämmelsen om revaccination av fast anställt manskap vid hären och marinen samt av värnpliktiga. Sedermera har utskottet under hand medgivit Styrelsen anstånd till och med den 20 mars 1930 med avgivande av sagda yttrande.

Till åtlydnad av den givna befallningen får Medicinalstyrelsen anförda följande.

Med anledning av år 1928 väckt förslag om upphävande av bestämmelserna angående skyddskoppypning av värnpliktiga anförde Styrelsen i skrivelse den 26 mars 1928 till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet: »Med hänsyn till den stora betydelsen av att rikets militärpersonal är skyddad mot smittkoppor och detta endast kan ske genom skyddskoppypning får Medicinalstyrelsen, med instämmande i vad arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och marinförvaltningen i gemensamt yttrande den 21 februari 1928 anförd i ärendet, avstyrka bifall till förevarande framställning.»

Genom beslut den 26 oktober 1928 fann Kungl. Maj:t framställningen icke till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

Enär inga sådana omständigheter inträffat, som kunna föranleda ändring i den uppfattning, varåt Styrelsen givit uttryck i sin ovan nämnda skrivelse, får Medicinalstyrelsen, med instämmande i de yttranden över motionen, som avgivits av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse den 13 mars 1930 och av marinöverläkaren den 10 i samma månad, avstyrka bifall till framställningen.

Stockholm den 13 mars 1930.

NILS HELLSTRÖM.

MAGNUS HERRLIN.

Felix Peyron.

Kungl. Arméförvaltningens
Sjukvårdsstyrelse.

Bilaga C.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Sedan Kungl. Maj:t på framställning av Riksdagens andra lagutskott genom ämbetskrivelse från Kungl. Försvarsdepartementet anbefallt Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse att före den 20 mars 1930 till utskottet avgiva yttrande i anledning av en utav G. Rosén inom första kammaren väckt motion, nr 196, om upphävande av bestämmelsen om revaccination av fast anställt manskap vid hären och marinen samt av värnpliktiga, får sjukvårdsstyrelsen härmed anföra följande.

Till de av motionären inledningsvis berörda omständigheterna får sjukvårdsstyrelsen till en början göra följande uttalande.

År 1913 hade Kungl. Medicinalstyrelsen avgivit »Betänkande angående skyddskoppymningens ordnande», och har detta Betänkande legat till grund för nu gällande lag om skyddskoppymning av år 1916. Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse hade redan den 20 februari 1914 avgivit underdånigt yttrande rörande Betänkandet i fråga och härvid bl. a. påpekat nödvändigheten av, att revaccinationen vid armén gjordes oberoende av den värnpliktiges gottfinnande. Närmast med hänsyn till situationen vid världskrigets utbrott hade sjukvårdsstyrelsen den 18 augusti 1914 föreslagit, att vissa delar av den ifrågasatta lagen skulle omedelbart träda i kraft.

Beträffande det av motionären påpekade förhållandet, att Kungl. Maj:t genom beslut den 10 september 1914 funnit denna framställning icke för det dåvarande böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd, ligger förklaringen däri, att Kungl. Maj:t ej ville företaga någon ändring i gällande vaccinationsbestämmelser omedelbart före den väntade nya lagen, i vilken av sjukvårdsmyndigheterna föreslagna synpunkter tillgodosetts.

Beträffande motionärens erinran att de skäl, som anfördes såsom grund för 1916 års förslag, icke numera föreläge, har sjukvårdsstyrelsen icke kunnat ur tillgängliga riksdagshandlingar utläsa, vilka skäl eller grunder motionären här närmast åsyftar; ett skäl föreligger visserligen icke nu, nämligen pågående världskrig; i dess ställe hava dock inträtt sådana oroliga förhållanden inom en del länder, vartill motstycke icke tillnärmelsevis förefanns före världskriget; visserligen är vår epidemiberedskap nu bättre ordnad, läkarantalet större och läkarna genom de förbättrade kommunikationerna lättare tillgängliga. Men just dessa senare lämna också dess rikare spridningsmöjligheter för smittor av alla slag. Förvisso är också den förnämsta förutsättningen för behövligheten av nu gällande ympningslag, icke minst i den mån krigsmakten därav beröres, alltjämt förhanden; i protokollet över civilärenden den 1 februari 1916 uttrycker föredragande departementschefen denna förutsättning sålunda:

»Den allmänna folkympningen är icke närmast en individens eller ortens sak, utan fastmer en hälsovårdsangelägenhet, vars betydelse sträcker sig vida över dessa områden, ett skyddsmedel mot en förhärjande smittsam farsot och därmed i hög grad en statsangelägenhet.» (Nåd. prop., nr 34, till 1916 års riksdag, sid 3.)

I motionen anföres (sid. 1 nedersta raderna) att en verkställd undersökning visat, »att den utförda ympningen medförde talrika sjukdomsfall, vilka för

en tid av en till två veckor, stundom längre, gjorde de värnpliktiga helt eller delvis oförmögna till deltagande i övningarna». Detta anförande torde hänföra sig till den omedelbart förut antydda rapporten rörande utbildningsarbetet vid flottan. Sjukvårdsstyrelsen har ej kännedom om, att så förhåller sig, vad armén beträffar. Av primäruppgifterna i Inspektörens för infanteriet framställning år 1928, vartill motionären i annat sammanhang hänvisar och vartill sjukvårdsstyrelsen nedan återkommer, framgår ingenting av så allvarlig innebörd.

Vad särskilt avsåg frågan om den postvaccinala encephaliten och dess förhållande till revaccinationen hade styrelsen anledning — på grund av pågående konferens i vaccinationsfrågan inför Kungl. Medicinalstyrelsen — att hösten 1929 efterforska förekomsten av dylik komplikation inom armén under åren 1907—1929. Intet fall av sådan komplikation anträffades. I samband härmed visade granskningen av föreliggande material — revaccinationsrapporter och årsberättelser — att redovisade komplikationer eller besvär som regel vore betydelselösa och, där de överhuvud föranledde redovisning — åren 1926—1928 i ett till tre fall på hundra av redovisade sjukskrivna — i medeltal icke försakade längre bortvaro från övningarna än ett fåtal (3—6) dagar. Till förhållandet under 1929 återkommer sjukvårdsstyrelsen.

Ett av de viktigaste skälen för motionens förslag till upphävande av revaccinationsbestämmelserna för militärmanskapet synes vara hänsynen till ympningarnas inkräktande på utbildningsarbetet. I detta avseende hänvisar motionen till Inspektörens för infanteriet framställning. Denna var daterad den 21 januari 1928 och ställd till statsrådet och chefen för Kungl. Försvarsdepartementet. Inspektörens skrivelse remitterades den 27 i samma månad till Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och Kungl. Marinförvaltningen för skyndsamt yttrande; den 21 februari avgåvo dessa myndigheter ett utförligt underdånigt yttrande, som här i avskrift bifogas.

I detta underdåniga yttrande lämnas historik rörande smittkopporas härjningar före vaccinationens införande, samt anföras de skäl, som hindrade såväl Kungl. Marinförvaltningen som arméns centrala sjukvårdsmyndighet att föreslå upphävande av nu gällande lag rörande vaccinationen.

Sammanfattningsvis hava dessa myndigheters tvekan berott därpå, att av och till alltjämt förekomma fall av smittkoppor i kringliggande länder, medförande elände för den enskilde och stora kostnader för staten, att denna sjukdom är oerhört smittosam, dess uppträdande ombord eller i en förläggning av ovaccinerat militärmanskap ytterligt svår att begränsa; slutligen och framför allt därpå, att revaccinationen utgör ett viktigt led i krigsberedskapen — särskilt för Sverige med dess geografiska läge — samt på övertygelsen att revaccination i behörig omfattning icke låter sig verkställa vid mobilisering. »Just det stora intrång i tjänstgöringen», säges det i sjukvårdsstyrelsens och Kungl. Marinförvaltningens gemensamma yttrande, »som revaccinationen i fredstid medför, synes utgöra det allra starkaste skäl att icke uppskjuta denna förrättning till mobilisering och till krigstid, då tjänstgöringen förvisso kräves för ändamål, närmare berörande stridshandlingarna».

Härtill kommer givetvis den säkerhet för samhället, som följer av, att en del av befolkningen i varje fall genom revaccinationen erhåller ett pålitligt smittskydd. —

Sedan Inspektörens för infanteriet skrivelse jämväl remitterats till Flygstyrelsen och även här avstyrkts, fann Kungl. Maj:t framställningen från Inspektören icke föranleda till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Utöver vad sålunda anförts, må i ärendet ytterligare följande meddelas.

Efter konferens den 27 och den 28 september 1929 mellan danska, norska och svenska representanter angående vissa med de särskilda ländernas vaccinationslagstiftning sammanhängande frågor lämnade Kungl. Medicinalstyrelsen den 29 september 1929 en kommuniké, återgiven i det yttrande, marinöverläkaren i detta ärende avgiver.

Här meddelas skälen, varför medicinska myndigheter icke våga ifrågasätta principiell ändring i lagbestämmelserna rörande vaccinationen. Kungl. Medicinalstyrelsen har dock i anslutning till denna konferens nyligen inkommit med underdånigt förslag till vissa jämkningar i gällande lagföreskrifter, med hänsyn tagen till den aktuella situationen och i avsikt att göra tillämpningen av lagen smidigare.

Modifikationer i ympningstekniken hade Kungl. Medicinalstyrelsen redan tidigare försökt.

Även från militär-medicinskt håll hava vissa jämkningar vidtagits i samma syfte.

Efter samråd med Kungl. Medicinalstyrelsen anmodade Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i skrivelse den 7 maj 1929 samtliga fördelningsläkare och likställda att vid vissa truppförband låta verkställa de obligatoriska revaccinationerna med den modifikationen, att i stället för 3 ympsnitt använda 2 respektive 1 å varje person. Resultaten av 1929 års revaccinationer hava med årsrapporterna nu kommit till sjukvårdsstyrelsens kännedom. Vid granskning av dessa har befunnits, att på hittills anmälda 30,533 revaccinationer icke förekommit något fall av allvarlig komplikation, och att vid minskat antal snitt de positiva utslagen av ympningarna visserligen blivit något färre, men också att vaccinationsbesvären minskat; detta senare har yttrat sig i minskat antal tjänsteodugliga och sålunda minskat antal förlorade tjänstgöringsdagar.

För att i möjligaste mån tillgodose utbildningen under nuvarande förkortade värnpliktstid kommer sjukvårdsstyrelsen därför att även för framtiden tillsvidare anbefalla revaccination med minskat antal ympsnitt, och torde härigenom motionens syfte i huvudsak bliva förverkligat.

Under hänvisning till ovanstående får Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse vidhålla sin uppfattning, uttalad i skrivelse den 21 februari 1928 och således avstyrka ändring eller upphävande av § 3 i lag om skyddskopp-ympning av den 2 juni 1916.

Stockholm den 13 mars 1930.

FRITZ BAUER.

RICHARD ERHARDT.

/ Fritz Björkman.

Kungl. Arméförvaltningens
Sjukvårdsstyrelse.
Kungl. Marinförvaltningen.

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Försvarsdepartementet.

Sedan Herr Statsrådet genom remiss den 27 nästlidna månad anmodat Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och Kungl. Marinförvaltningen att skyndsamt till Herr Statsrådet inkomma med gemensamt yttrande över en utav inspektören för infanteriet gjord framställning om vidtagande av åtgärder i syfte att upphäva gällande bestämmelser om de värnpliktigas vaccinering vid början av första tjänstgöringen, få sjukvårdsstyrelsen och Marinförvaltningen med återställande av remissakten härmed anföra följande.

Beträffande smittkoppornas historia och de fruktansvärda epidemier, som rasade i Europa före skyddskoppymplingens tillkomst i slutet av 1700-talet, torde endast behöva erinras om, att av de under 15., 16., 17. och 18. århundradena i olika länder grasserande smittkoppsepidemierna en hel del hade högst betydande dödlighet. Så dogo till exempel i Preussen år 1796 24,646 människor, i Frankrike under 18. århundradet i medeltal 30,000 personer årligen i koppor, och i andra länder voro förhållandena ungefär liknande. Under 18. århundradet beräknades omkring 45 millioner människor hava avlidit av smittkoppor i Europa.

Beträffande skyddskoppymplingens betydelse för de olika länderna kunna anföras en del belysande omständigheter.

I den tyska armén är lag om skyddskoppympling för armén tillämpad sedan år 1834 och för hela folket sedan år 1874. I hela tyska riket med en folk-mängd på i runt tal 70 millioner förekommo före världskriget 1914 knappt mera än 100—200 sjukdomsfall om året med en dödlighet av ungefär 10 %. Av dessa voro en stor del dåligt eller icke alls ympade utläningar, som också nästan alltid voro upphovet till de små epidemierna. I armén funnos inga eller endast enstaka fall av smittkoppor.

Att under världskriget förhållandena skulle ändra sig något, var ju naturligt, någon epidemi uppträdde dock icke i den tyska armén.

I den tyska fälthären inträffade under världskrigets 4 första år sammanlagt 245 sjukdomsfall med 12 dödsfall = 4.9 % mortalitet, och bland besättnings-truppena under samma tid 189 sjukdomsfall med 8 dödsfall = 4.2 % mortalitet. Även de tyska krigsfängelägren voro under hela världskriget så gott som fria från smittkoppor. Bland nära 2½ millioner fångar hade endast 18 ryssar och fransmän, 1 engelsman och 1 serber insjuknat; av dessa avledo 9. Nästan alla fångar hade vid mottagandet i lägren vaccinerats, respektive revaccinerats. Dessutom hade ympning ånyo verkställts på alla fångar i samtliga läger.

Till jämförelse med dessa siffror kan anföras, att i tyska armén 1870—71 inträffade 5,000 sjukdomsfall i koppor med 300 dödsfall = 6 % mortalitet. Samtidigt med smittkoppornas uppträdande inom armén utbröt i hemorten en farsot, som orsakade över 125,000 dödsfall. Vid betraktande av att tyska arméns förluster genom vapen och sjukdomar under kriget 1870—71 uppgingo till 41,210 döda, måste dödligheten i smittkoppor hos civilbefolkningen betraktas som fruktansvärd; ensamt i konungariket Preussen avledo under år 1871 60,000 människor i denna sjukdom.

Nedanstående tabeller, hämtade ur K. Supples år 1910 utgivna arbete »Leitfaden der Vaccinationslehre», giva utan svårighet ett uttömmande svar på skyddskoppypningens betydelse för armén och för den civila befolkningen. Sedan vaccination och revaccination av nyanställda i den preussiska armén införts år 1834, upphörde praktiskt taget smittkoppor inom densamma. Den epidemi, som utbröt 1870—71, var endast en obetydlig återverkan av den farsot, som samma år härjade bland civilbefolkningen. Sedan obligatorisk skyddskoppypning införts även för den civila befolkningen, har sjukdomen smittkoppor nästan försvunnit.

Beträffande skyddskoppypning i Frankrike, så har detta land först på senare tid kommit bland de främsta. Reglementerad vaccination infördes visserligen i den franska armén redan 1811, men den blev icke obligatorisk bland civilbefolkningen förrän nära 100 år senare. Då en stor del av befolkningen sålunda var ovaccinerad, kunde smittkoppor tämligen fritt härja, tidtals som stora epidemier. År 1869 funnos talrika smitthärdar i Frankrike. Så kom fransk-tyska kriget 1870—71 med en fruktansvärd ökning och spridning av kopporna. Enligt beräkning skulle vid fientligheternas början endast 59 % av de nyfödda vara vaccinerade. Frankrike förlorade under kriget i smittkoppor 23,000 soldater, uteslutande kommande från den civila delen av folket. I den tyska millionarmén dogo däremot endast 459 av smittkoppor trots den stora smittfaran.

Under åren 1870—1902 fortsatte smittkopporas härjningar. År 1893 var smittkoppsdödligheten 97 per 100,000, under det den i Tyskland, där vaccinationen såsom ovan nämnts varit i lag anbefalld sedan 1874, samma år ej uppgick till mera än 1.1 per 100,000.

År 1902 infördes lagbestämd vaccination, och år 1910 hade smittkoppsdödligheten nedgått till 2 på 100,000.

Här ovan anförda data ur skyddskoppypningens historia i Tyskland och Frankrike torde vara tillfyllest för att bevisa vaccinationens välsignelsebringande verkningar.

Sedan med införande av den obligatoriska skyddskoppypningen smittkopporas härjningar på senare tid avtagit eller helt upphört i de flesta europeiska länder, har förståelsen för smittkopporas betydelse som farsot i vissa länder avtrubbats. Man har velat anse, att icke så mycket vaccinationen, utan de förbättrade hygieniska förhållandena varit orsak till den avtagande smittkoppsjukligheten. Motstånd mot vaccination började resas i flera länder och ledde till exempel i England år 1898 till, att parlamentet beslöt en ändring av vaccinationslagen av 1853. Därvid infördes den bestämmelsen, »att ympning av barn skall ske före sex månaders ålder, så framt ej barnets föräldrar eller målsman inom 4 månader efter barnets födelse inför domare på heder och samvete avgiva en förklaring, att de anse ympningen kunna medföra skada för barnets hälsa».

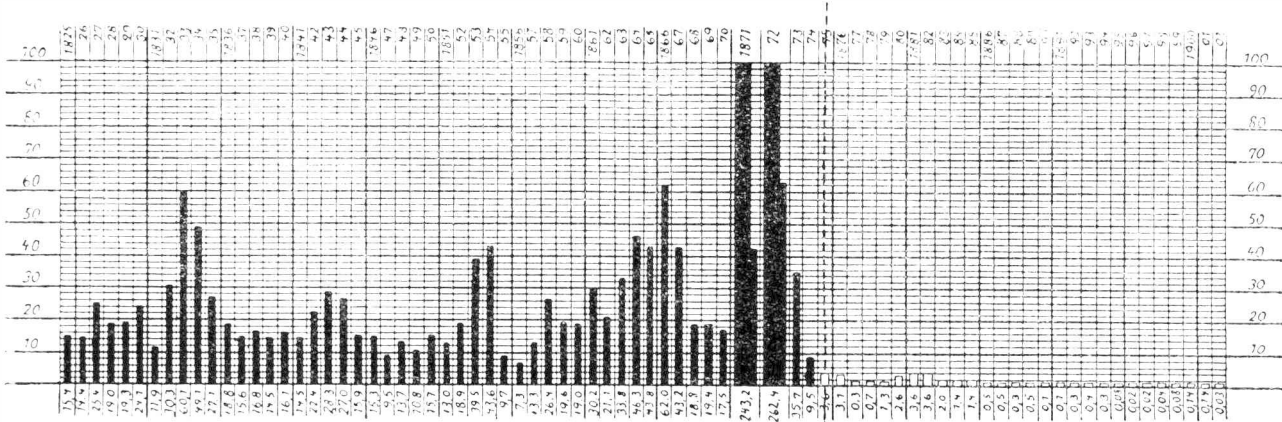
År 1907 ändrades bestämmelsen så, att efter denna tid förklaringen kan ingivas skriftligen till fredsdomaren eller annan behörig myndighet.

Befrielseerna från ympning hava också under de sista åren stigit med 40 % och däröver. Icke hälften av de engelska barnen erhåller det skydd, som ympningen ger. På grund därav har antalet fall av smittkoppor i England årligen stigit till över 11,000 under år 1927. Dödsfallen hava däremot varit sällsynta, ty letaliteten har rört sig mellan 1 ‰ och 1 ‰. Huruvida koppornas karaktär skall förbliva mild, är naturligtvis ovisst, det står måhända i samband med vissa, nedan angivna skiftningar i smittkraft hos koppor, kommande från olika världsdelar. Kostnaderna för koppornas bekämpande äro däremot

Pockensterblichkeit der Zivil- und Militärbevölkerung in Preussen.

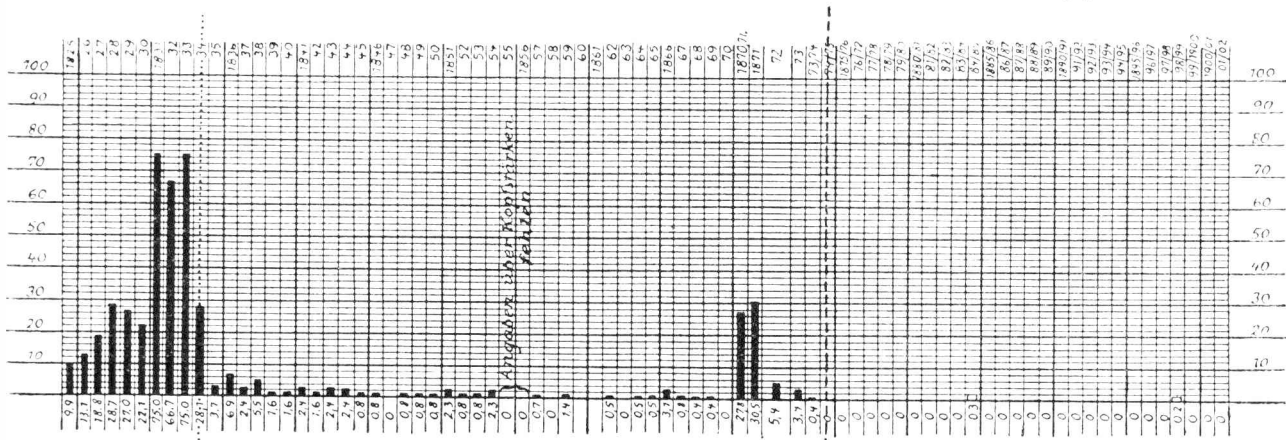
Von je 100 000 starben an den Pocken:

Zivilbevölkerung.

Militärbevölkerung.

Nach Erlass des Impfgesetzes.

1834 Impfung bzw. Wiederimpfung aller Neueingestellten obligatorisch.

1. April 1875 Inkrafttreten d. deutsch Reichs-Impfgesetzes.

Bismarck'sche Jahrbücher, Bd. 11, S. 317.

kolossala; de uppskattas för år 1926 till omkring 36 millioner kronor. Det finns också icke mindre än 340 kopp sjukhus i England.

Från samma land har man också ett intressant material för studiet av vaccinationens effektivitet. Som exempel kan nämnas en iakttagelse från år 1922, att samtliga i smittkoppor insjuknade barn under 13 år, 385 stycken, voro alla ovaccinerade. Intet vaccinerat barn hade insjuknat. Statistikerna från skol-epidemierna visade liknande slående bevis på skyddskoppypningens värde. Efter 13 års åldern förekom insjuknande även av en del vaccinerade personer. Detta visar emellertid endast, att engångsvaccinationens skyddskraft avtar med åren. Den anses skydda under en tid av 10 år enligt erfarenheterna från England, men absolut skydd uppnås endast under tiden närmast efter vaccinationen.

Att förhållandena under åren 1926—1927 betydligt försämrats med ökad spridning av smittkoppor, har allvarligt bekymrat de engelska läkarna. En konferens av epidemisjukhusläkare, samlad i Durham med anledning av smittkoppepidemien i grevskapet, har bl. a. gjort det uttalandet, att, om vaccination och revaccination bleve obligatoriska, skulle smittkoppor ej finnas i grevskapet efter tre månader.

Att fara hotar för smittkopporas införande till Sverige, framgår tydligt av till Kungl. Medicinalstyrelsen nu inkomna officiella rapporter, enligt vilka smittkoppepidemien i England på senare tid utbredd sig betydligt, särskilt till de östliga grevskapen och en del där belägna hamnstäder. På grund därav har Kungl. Medicinalstyrelsen uppmanat till vaccination respektive revaccination av personer, som komma i kontakt med dessa trakter, och dessutom av viss sjukvårdspersonal jämlikt föreskrift i lag om skyddskoppypning den 2 juni 1916.

Erfarenheter angående förhållandet mellan smittkopporas epidemiska utbredning och skyddskoppypningen hava även samlats från andra länder. Så redogör nuvarande t. f. stadsläkaren i Stockholm M. Herrlin i Nordisk hygienisk tidskrift 1924 för iakttagelser vid ett par epidemier i Schweiz. Över en smittkoppepidemi i Basel 1921, omfattande 46 sjukdomsfall med 8 dödsfall, motsvarande en dödlighet av 17 %, upprättades en sammanställning för utvisande av de smittkoppe sjukas ymptillstånd och dettas inverkan på sjukdomens karaktär och förlopp. Sjukdomens karaktär var i allmänhet elakartad. Dess typ var s. k. »osteuropeisk» och fullt överensstämmande med de epidemier, som kommande från de ovaccinerade, osteuropeiska länderna förr brukade uppträda i Sverige. Sammanställningen omfattade 44 fall, där ymptillstånden voro kända:

Oympade	23,	svårt sj.	17,	dödsfall	7,	medelsv. sj.	6,	lindr. sj.	0
Vaccin.	10,	»	»	1,	»	1 ¹ ,	»	»	8
Revacc.	11,	»	»	0,	»	0,	»	»	9.

Även vid denna epidemi kunde konstateras riktigheten av den regeln, att sjukdomen förlöpte lindrigare, ju kortare tid förflutit efter den sista framgångsrika ymptningen.

Bland de synnerligen viktiga rön, som gjordes under denna epidemi, må särskilt återgivas

1:o frånvaro av smittrisk under grönings- eller incubations- och de allra första sjukdomsstadierna,

2:o vaccinationens skyddande förmåga samt

3:o faran för smittoöverföring genom flugor.

¹ 51 år gammal, vaccinerad som barn.

Beträffande en annan epidemi, utgående från Zürich och av »västeuropeisk» typ med lindrigt förlöpande fall i likhet med de gängse smittkoppsepidemierna i England och Nordamerika, varifrån epidemien sannolikt hade kommit, anmäldes under december månad 1921 icke mindre än 368 smittkoppsfall, av vilka större delen inträffade i kantonen Glarus. Efter omfattande skyddskoppypning av befolkningen blev emellertid nämnda kanton redan våren 1922 fullständigt fri från koppor. Inom det övriga Schweiz — dock endast i stort sett inom de tysktalande kantonerna, vilka antingen avskaffat ympningstvånget eller bibehållit detsamma utan att tillämpa det — utbredde sig smittkopporerna alltjämt under åren 1922—1923.

I Sverige har obligatorisk skyddskoppypning förefunnits sedan 1810 och landet också alltsedan dess ej hemsökts av sådana smittkoppsepidemier, som före denna tid voro så vanliga. Dessa förhållanden finnas utförligt behandlade i »Betänkande angående skyddskoppypningens ordnande», avgivet år 1913 av Kungl. Medicinalstyrelsen jämte tillkallade sakkunniga, som erhållit uppdrag att utarbeta nya föreskrifter rörande skyddskoppypningen, sedan de då gällande visat sig föråldrade. De sakkunnigas arbete resulterade i förslag till lag om skyddskoppypning, som av riksdagen antogs 1916. —

Gentemot bestämmelserna i denna lag har nu i tjänstgöringens intresse framställtts erinringar av inspektören för infanteriet, som i föreliggande skrivelse anhåller, att herr statsrådet behagade vidtaga sådana åtgärder, att bestämmelserna om de värnpliktigas vaccinering vid början av första tjänstgöringen om möjligt måtte upphöra.

Vid behandling av detta förslag torde det vara lämpligt att försöka utröna, vilka bestämmelser om vaccination respektive revaccination, som gälla i några andra europeiska länders arméer.

I den engelska armén stadgas enligt »Regulation for the Medical Services of the army, 1923», att alla rekryter skola vaccineras på andra dagen efter inryckningen. Likaså i den franska armén, där alla soldater vaccineras respektive revaccineras omedelbart efter inryckning jämlikt bestämmelserna i »Règlement sur le service de santé de l'armée». För den gamla tyska armén gällde liknande föreskrifter. Vår svenska lag om skyddskoppypning befinner sig således i god överensstämmelse med de föreskrifter, man å utrikes ort ansett fördelaktiga.

Vid förarbetet till den i vårt land gällande lagen hade sjukvårdsstyrelsen beretts tillfälle till yttrande. Därvid uttalade sjukvårdsstyrelsen i underdånig skrivelse den 20 februari 1914 som sin mening följande:

»Efter att hava tagit del av ifrågavarande betänkande — »Betänkande angående skyddskoppypningens ordnande den 27 maj 1913» — mot vilket i principiellt hänseende icke funnits något att erinra, får sjukvårdsstyrelsen till en början erinra därom, att enligt nu gällande bestämmelser rörande revaccinationen vid armén de värnpliktiga med stöd av nådigt brev den 11 mars 1904 kunna efter eget gottfinnande besluta, om de vilja undergå förnyad skyddskoppypning eller icke, ävensom att sjukvårdsstyrelsen i skrivelse den 10 oktober 1913 till dåvarande statsrådet och chefen för Lantförsvarsdepartementet påvisat, att de värnpliktigas uraktlåtenhet att genomgå revaccination innebure *en verklig fara för armén särskilt under krigstid*, och att på grund därav nu gällande stadgar borde ändras, så att i detta hänseende samma föreskrifter bleve gällande för värnpliktiga som för stamanställda.

Denna för arméns sjukvård så viktiga fråga synes kunna finna en tillfredsställande lösning på grundvalen av det »Förslag till lag om skyddskoppypning», som återfinnes i betänkandet i Kap. VIII, § 4, så lydande: »Förnyad

skyddskoppympling (revaccination) skall en var undergå, som a) börjar fullgöra sin värnplikt eller antagits till stamrekryt — — —»

I lag om skyddskoppympling den 2 juni 1916, (S. F. S. nr 180) intogos dessa bestämmelser under § 3.

För underlåtande av ett ställningstagande till inspektörens för infanteriet här föreliggande uppslag för bättre utnyttjande av tjänstetiden torde det vara på sin plats att här ytterligare anföra ett uttalande i förut omnämnda betänkande av år 1913, kap. VII sid. 94—95. Däri yttras följande:

»Den meningen har, såsom redan förut nämnts, uttalats, att skyddskoppymplingen numera icke behöver utföras annat än, då smittkoppsepidemi inträffar eller hotar. Det torde vara lämpligt att även i detta sammanhang något pröva riktigheten av detta uttalande. Av redogörelsen här ovan framgår, att ympningen till förebyggande av olägenheter och faror bör utövas under iakttagande av vissa försiktighetsmått. Att noggrant iakttaga dessa under allmänhetens »massrusning» i och för ympning blir synnerligen svårt. Ympningen kommer då helt säkert att utföras under ogynnsamma förhållanden, och »tekniken» kommer med stor sannolikhet då också att brista i ett eller annat hänseende. Bäst och säkrast är förvisso, att ympningen i största möjliga utsträckning utföres i lugn och ro under noggrant iakttagande av givna föreskrifter. Då smittkoppsfall inträffa å en ort, finnas, även om ympning redan är företagen i föreskriven ordning, tillräckligt många personer, som lika fullt behöva ympas, och ymparna skola sålunda i alla händelser helt säkert få full sysselsättning särskilt med hänsyn till den skyndsamhet, som då kräves.

Vill man alltså hava ett kraftigt skydd mot smittkopporna, bör man ympa i god tid. Vill man hava ympningen utförd med minsta möjliga risk för individen och med trygghet för gott resultat, d. v. s. en ympning, som medför största möjliga skyddskraft, så bör man också i största möjliga mån ympa under lugna förhållanden och alltså utan tryck av redan inträffad epidemi, så att erforderlig varsamhet kan iakttagas.»

Detta uttalande, som gäller all ympning, den må vara obligatorisk eller icke, har i lika hög grad sin tillämplighet på militära förhållanden.

Från krigsberedskapssynpunkt är det av största vikt, att allt manskap är skyddskoppympat. Följderna av uraktlåten ympning inom försvarskrafterna äro fullt klarlagda genom exempelvis studiet av smittkoppornas ovan omnämnda härjningar i den franska armén under 1870—71 års fransk-tyska krig. Ett avsteg från krav på en redan i fredstid skyddskoppympad armé skulle medföra, att vid mobilisering en del värnpliktiga komma att inställa sig ovaccinerade, flertalet utan att vara revaccinerade. Att medhinka dylik vaccination vid mobilisering, liksom att då tillförlitligt kunna kontrollera och återfinna ovaccinerade låter sig med all säkerhet under de förhållanden, med vilka vi hava att räkna, icke göra. Det torde jämväl observeras, att man för vårt lands vidkommande vid krigstillfälle måste räkna med största smittfara av elakartad beskaffenhet. Just det stora intrång i tjänstgöringen, som revaccinationen i fredstid medför, synes utgöra det allra starkaste skäl att icke uppskjuta denna förrättning till mobilisering och till krigstid, då tjänstgöringen förvisso kräves för ändamål, närmare berörande stridshandlingarna. En omprövning från de synpunkter, som här anförts, av den militära myndigheten ifråga torde nog medföra ändrad uppfattning av de föreliggande problemen.

För att emellertid i största möjliga mån undkomma de följder, som i allmänhet vidlåda vaccinationen i form av någon eller några dagars tjänsteoduglighet eller minskad arbetsförmåga, har det rekommenderats att verkställa revaccina-

tionen av de värnpliktiga så snart som möjligt efter inryckningen. Ett väl motiverat uttalande har angående detta förhållande gjorts av f. d. fördelningsläkaren vid f. v. Femte arméfördelningen, fältläkaren A. Wahlstedt, som i skrivelse den 6 februari 1923 till truppförbandsläkarna inom arméfördelningen framhåller, att i betraktande av den korta övningstid, som numera bestås det värnpliktiga manskapet, det är av stor vikt, att revaccinationen företages vid en sådan tidpunkt, att det militära utbildningsarbetet så litet som möjligt därav störes. Bästa tiden för revaccinationen torde i betraktande härav vara så snart som möjligt efter inryckningen. Några ansträngande övningar torde icke behöva förekomma under de båda första utbildningsveckorna, och, om övningsprogrammen för dessa uppgöras under hänsynstagande därtill, att de vaccinerade under de 4—5 dagar, då verkningarna av en lyckad ympning som mest göra sig gällande, så mycket som möjligt sysselsättas med soldatinstruktion, förberedande målskjutningsövningar och annat dylikt, så torde befrielse från övningar endast undantagsvis behöva föranledas av revaccinationen.

Att förlägga revaccinationen till annan tid av värnpliktstjänstgöringen, torde däremot icke vara lämpligt, icke ens om den förlägges till slutet av densamma, enär en effektiv kontroll av ympresultat då torde bli omöjlig. Som bekant lämnar endast en ympning, som utförts med positivt resultat, fullt skydd mot smittkoppor, vadan efterundersökningen är lika viktig som ympningen själv. Än mer kunna ogynnsamma okontrollerbara omständigheter härvid medföra komplikationer med ohälsa och ersättningskrav, vilka med nu tillämpade tillvägagångssätt hittills icke alla eller i sällsyntaste undantagsfall förekomma.

Värdet av vaccination och revaccination mot smittkoppor är för närvarande vetenskapligt fullt klarlagt, och det är bevisat, att tills vidare endast därigenom oemottaglighet respektive minskad mottaglighet mot sjukdomen ifråga kan ernås, enär enbart vanliga hygieniska åtgärder vid denna sjukdom spelar en högst underordnad roll.

Vad här anförts angående vikten av bibehållande av lagen om skyddskoppympning för armén gäller i lika hög grad övriga försvarsgrenar.

Marinförvaltningen får för sin del i detta ärende framhålla följande.

Alla å sjömanshus inskrivna värnpliktiga äro i enlighet med bestämmelsen i lagen om skyddskoppympning nyligen revaccinerade; därför giva bland flottans till allmän tjänst inskrivne relativt fåtaliga positiva reaktioner vid revaccinering.

Till sjötjänst och stationstjänst vid flottan och till tjänst vid kustartilleriet inskrivna värnpliktiga, vilka i regel ej äro revaccinerade, förete den största procenten positiva reaktioner.

Värnpliktstjänstgöringen fullgöres vid flottan med undantag för ett fåtal kategorier i en följd och vid kustartilleriet med 170 dagars första tjänstgöring. Olägenheterna äro därför på grund härav och genom revaccineringen före inskrivning å sjömanshus ej att jämföra med vid infanteriet med dess korta första tjänstgöring om blott 90 dagar.

Nytan för individen av att erhålla skydd mot smittkoppor får ej förbises.

Erfarenheten visar, att fall av smittkoppor förhållandevis ofta inkomma sjöledes, vadan särskilt fara föreligger i hamnar och för sjöfolk.

Revaccinationens relativt små olägenheter väga mycket litet mot den trygghet, som densamma medför. Vaccinationstvänget måste bibehållas i sin nuvarande form. Dess borttagande eller inskränkande skulle medföra allt för stor fara för insjuknanden och dödsfall i de täta förläggningarna ombord och i kasernerna samt därmed också för marinen i dess helhet.

På grund av vad ovan anförts, få Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdssty-

relse och Kungl. Marinförvaltningen på det bestämdaste avstyrka förslag till ändring av lag om skyddskoppypning den 2 juni 1916. (S. F. nr 180.)

I handläggningen av detta ärende inom Kungl. Marinförvaltningen hava deltagit undertecknad chef, Boalt, G. Nilson och Eklund.

Stockholm den 21 februari 1928.

Kungl. Arméförvaltningens
sjukvårdsstyrelse
FRITZ BAUER.

RICHARD ERHARDT.

På Kungl. Marinförvaltningens vägnar:
J. SCHNEIDLER.

Fritz Björkman.

Marinöverläkarens
expedition.

Bilaga D.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Av Kungl. Maj:t anbefalld att före den 20 innevarande mars till utskottet av-
giva yttrande i anledning av en av herr G. Rosén inom första kammaren väckt
motion nr 196, om upphävande av bestämmelser om revaccination av fast an-
ställt manskap vid hären och marinen samt av värnpliktiga, får jag efter sam-
råd med medicinalstyrelsen härmed, i vad marinen vidkommer, anföra följande.

Uti ett med arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse gemensamt yttrande till
statsrådet och chefen för kungl. försvarsdepartementet den 21 februari 1928
framhöll marinförvaltningen beträffande den i motionen återopade framställ-
ningen från inspektören för infanteriet rörande marinen det, som följer:

»Alla å sjömanshus inskrivna värnpliktiga äro i enlighet med bestämmelsen
i lagen om skyddskoppypning nyligen revaccinerade; därför giva bland
flottans till allmän tjänst inskrivna relativt fåtaliga positiva reaktioner vid
revaccinering.

Till sjötjänst och stationstjänst vid flottan och till tjänst vid kustartilleriet
inskrivna värnpliktiga, vilka i regel ej äro revaccinerade, förete den största pro-
centen positiva reaktioner.

Värnpliktstjänstgöringen fullgöres vid flottan med undantag för ett fåtal
kategorier i en följd och vid kustartilleriet med 170 dagars första tjänstgöring.
Olägenheterna äro därför på grund härav och genom revaccineringen före in-
skrivning å sjömanshus ej att jämföra med vid infanteriet med dess korta första
tjänstgöring om blott 90 dagar.

Nytan för individen av att erhålla skydd mot smittkoppor får ej förbises.

Erfarenheten visar, att fall av smittkoppor förhållandevis ofta inkomma sjö-
ledes, vadan särskilt fara föreligger i hamnar och för sjöfolk.

Revaccinationens relativt små olägenheter väga mycket litet mot den trygghet, som densamma medför. Vaccinationstvänet måste bibehållas i sin nuvarande form. Dess borttagande eller inskränkande skulle medföra allt för stor fara för insjuknanden och dödsfall i de täta förläggningarna ombord och i kasernerna samt därmed också för marinen i dess helhet.»

På grund av vad ämbetsverken anfört avstyrkte de på det bestämdaste den av inspektören för infanteriet föreslagna ändringen i lagen om skyddskoppypmpning.

Med anledning av motionen bör vidare följande beaktas med hänsyn till under senare tid gängse smittkoppepidemier i länder, med vilka vårt land står i kontinuerlig sjöförbindelse.

Enligt kommerskollegii kungörelser hava Kapstaden, Turkiet och hamnarna i Chile under år 1929 varit smittade av smittkoppor.

Utan smittoförklaring från kommerskollegium hava omfattande epidemier av smittkoppor under senare år rått både i England och Holland.

Beträffande England offentliggjordes i maj 1929 följande statistik från och med år 1922.

År	Fall	Döda
1922	973	27
1923	2 504	7
1924	3 797	8
1925	5 354	6
1926	10 141	11
1927	14 787	36
1928	12 420	53
1929 1:a kvartalet	3 283	8

Denna epidemi har sålunda härjat under ej mindre än 8 år med över 53,000 sjukdomsfall. Oaktat lindrig till karaktären har epidemien dock lett till mer än 150 dödsfall. Åtgärderna emot densamma hava varit omfattande och mycket kostsamma. Samtidigt med denna lindriga epidemi uppträdde år 1929 35 fall av verkligt svåra smittkoppor införda med en ångare från Bombay. Dessa fall föranledde som bekant smittoförklaring av England från Frankrikes sida, en åtgärd, som väckte mycket uppseende och ovilja i England och efter några dagar upphävdes. Epidemien lämnar ett talande exempel på hur smittkoppor kunna grassera i ett för övrigt högt kultiverat land, men som saknar verkligt vaccinationstväng.

Vad angår Holland, så uppgives sammanlagt 678 fall hava inträffat under månaderna juli—december år 1929. Mortaliteten i denna epidemi är mig ej bekant.

Att oaktat de täta kommunikationerna sjöledes med ifrågavarande länder några fall ej införts i svenska hamnar och riket därigenom gått fritt från smittkoppor, kan säkerligen till stor del tillskrivas vårt vaccinations- och revaccinationstväng.

Det om dessa epidemier anförda torde tillräckligt belysa vikten av att fortfarande bibehålla revaccination för sjöfolk, såväl örlogsmarinens som handelsflottans. I motiveringen till nu gällande lag om skyddskoppypmpning av år 1916 yttrade också medicinalstyrelsen på sin tid med öppen blick härför enligt den nådiga propositionen nr 78/1915, sid. 47, »att bland yrken, vilkas utövare i särskilt hög grad äro i behov av skydd för smittkoppor, sjömannens är det

viktigaste. Smittkopporna — — — — införas alltid utifrån och detta har hittills nästan regelbundet skett sjöledes. Ju livligare förbindelser vi få med främmande länder, desto större bliva riskerna — — — —. Det är därför av betydelse att skydda landet genom obligatorisk, förnyad ympning av sjömän.»

I samma proposition anföres på sid. 45 beträffande försvarsväsendets personal från medicinalstyrelsen följande yttrande: »Med en föreskrift om obligatorisk förnyad ympning av värnpliktiga och stamanställda, — — — —, skulle man få största delen av den manliga befolkningen skyddad. Och denna del av befolkningen är därav i större behov än kvinnorna, vilka, enligt vad vi känna av vår statistik, i långt mindre grad träffas av smittkopporna, — — — —.»

Revaccinationen av stamanställda och värnpliktiga är således utom av militära och individuella skäl liksom beträffande sjöfolk i allmänhet motiverad av mycket starka socialprofylaktiska och socialmedicinska hänsyn. Någon ändring i denna frågas läge har ej inträtt sedan nu gällande vaccinationslags tillkomst år 1916.

Det förtjänar här anföras, att revaccinering av rekryter vid den första anställningen är en inom örlogsmarinerna erkänd princip. Vårt land skulle komma att högst ofördelaktigt utmärka sig med hänsyn till en av den navala hälsovårdens grundregler, om det i förevarande avseende intoge en negativ särställning.

Därest bestämmelserna i lagen om skyddskoppympning beträffande revaccinering av marinens stam och värnpliktiga skulle upphävas, komme en del av rikets nu förefintliga skydd mot smittkoppor att bortfalla. Det egendomliga skulle för övrigt inträffa, att — enligt lagens kvarstående § 6 — strängare bestämmelser bleve rådande för handelsflottans sjöfolk, som fortfarande skulle revaccineras, än för örlogsfloottans.

Smittkoppor hava införts till vårt land även genom örlogsfartyg. Så medförde korvetten Freja i maj 1894 vid återkomsten till Karlskrona från en expedition till avlägsna farvatten några ej ännu diagnosticerade smittkoppsfall bland officerarna ombord. Sjukdomen var av typen variolois, som förekommer hos förut vaccinerade. Epidemien ledde till sekundära fall i Karlskrona, bland annat hos en ej vaccinerad gosse, som avled. Fartygschefen insjuknade också, men ej förrän han efter avmönstringen hunnit hem till huvudstaden. Den lilla epidemien är lärorik bland annat därigenom, att den bestyrker såväl revaccineringens allmänna nytta till motverkande av större spridning ombord och i land som dess individuella nytta till förekommande av sjukdomens svårare former.

Risken för smittkoppor är givetvis störst för de örlogsfartyg, som besöka utländska hamnar. Om nuvarande revaccination av marinens manskap bortföle, bleve det nödvändigt att vid expeditionens början en masse revaccinera besättningarna å alla fartyg före besök i dylika hamnar. Att detta skulle medföra betydligt större olägenheter för tjänsten än då revaccinationen såsom nu utföres strax efter den första anställningen, är utan vidare klart. Om en expedition utan tidsutdräkt skall äga rum till smittad ort, såsom t. ex. i maj 1929 med jagaren Ehrensköld till engelsk hamn, blir tiden i de flesta fall för kort för att en i hast företagen revaccinering skall hinna medföra det avsedda personliga skyddet före ankomsten till hamnen i fråga. En sådan ordning kan ej vara förenlig med statens skyldighet att i möjligaste mån skydda vid försvaret anställd personal till liv och hälsa. Revaccinationens avskaffande skulle sålunda utsätta marinens personal för risker, vilka statsmakterna visat sig angelägna att förekomma, bland annat riksdagen genom 1925 års försvarsbeslut, punkt 4), angående åtgärder just »i syfte att bereda de värnpliktiga större trygghet till liv och hälsa».

Den av motionären åberopade rapporten rörande utbildningsarbetet vid flottan torde avse ett yttrande av chefen för underofficers- och sjömanskårerna vid flottans station i Stockholm, vilken uti en år 1926 avgiven rapport uttrycker önskvärdheten av längre tid för de värnpliktigas första allmänt militära utbildning. Nämnde chef använde där den av revaccineringen framkallade i allmänhet partiella otjänstbarheten som motiv endast för någon utsträckning i tiden för ifrågavarande utbildning, men yrkade icke på upphävande av lagens om skyddskoppypning bestämmelse i § 3 mom. a) och b) om revaccination.

I anledning av vad som i motionen yttras beträffande av utförd revaccination föranledda sjukdomsfall meddelas här ur marinens sjukdomsstatistik uppgifter angående på grund av revaccinationen åtföljande besvär eller feber sjukskrivna bland hela antalet årligen revaccinerade:

År	Revaccinerade	Vaccinationsbesvär
1925	3 708	33
1926	3 467	23
1927	2 939	54
1928	4 293	67
	Summa 14 407	177

Några komplikationer från nervsystemet hava icke förekommit vid marinen. Bland 14,407 ympade hava sålunda på fyra år inträffat 177 fall av s. k. revaccinationsbesvär. Beräknat på totalsumman revaccinerade utgöra desamma blott 1.2 %. Sett i samband med att övriga revaccinerade i regel kunnat delta i instruktioner och tillhörande övningar torde detta styrka marinförvaltningens i förutberörda yttrande fällda omdöme, att revaccination medför relativt små olägenheter. Som synes av tabellen, variera siffrorna något år från år, och torde detta bero på vaccinens växlande, mer eller mindre kraftiga verkan. Då motionären nämner, att särskild undersökning verkställdts angående ifrågavarande sjukdomsfall, anser jag mig böra framhålla, att i detta avseende inhämtade yttranden från vederbörande läkare utvisa, det någon dylik undersökning icke ägt rum vid marinen.

Såsom ytterligare belysande frågan förtjänar anföras följande från medicinalstyrelsen den 29 september 1929 lämnade kommuniké.

»Vid konferens den 27 och den 28 september 1929 mellan danska, norska och svenska representanter hava behandlats vissa med de särskilda ländernas vaccinationslagstiftning sammanhängande frågor. Redogörelser lämnades därvid för de erfarenheter, som man på skilda håll inhämtat. Bland annat genomgicks och diskuterades det material, som föreligger till belysande av frågan om komplikationer i sammanhang med vaccineringen. Materialet utgör för Danmarks och Sveriges vidkommande svar på en till ländernas läkare ställd enquete. Det norska materialet är en sammanfattning av de berättelser, som under senare år tillställts direktören för det civila medicinalväsendet.

De olägenheter och komplikationer, vilka vid vissa tillfällen iakttagits i samband med vaccinationen, äro av olika art, dels sjukdomar, vilka endast hava ett tidssamband med vaccinationen och i sig själva äro helt oberoende av denna, dels besvär, vilka i det stora överbäggande antalet fall varit lokala och helt betydelselösa, dels slutligen komplikationer från det centrala nervsystemet, vilka uppträtt i vissa andra länder till jämförelsevis stort antal, men hos oss endast iakttagits i ett ringa antal fall. Dessa sistnämnda komplikationers natur är icke tillfredsställande utredd. Med hänsyn till den omfattning, vari de hit-

tills uppträtt hos oss, anser konferensen dem icke vara av sådan betydelse, att de böra föranleda samhället att avstå från det kraftiga skydd det äger i en väl och i tid genomförd skyddskoppypmpning. Faran för att elakartade smittkoppor kunna införas utifrån är ständigt för handen, enär talrika sjukdomshårdar förefinnas runt omkring i världen. Svåra epidemier av smittkoppor kunna därför allt fortfarande befaras uppträda hos oss. Vaccinationen måste nu som förr anses vara det enda effektiva skyddsmedlet mot smittkoppor. Att man på hygienens nuvarande ståndpunkt genom en enbar isolering av sjukdomsfallen, utan användandet av skyddskoppypmpning, skulle kunna stäcka en epidemi i dess upprinnelse är enligt konferensens övertygelse utsiktslös. Visserligen är vaccinationsskyddet underkastat individuella växlingar; för det stora flertalet vaccinerade är det dock tillräckligt under årtionden framåt. Även om man icke kan räkna med att vaccinationen medför ett för hela livet bestående skydd mot smittkoppor, visar dock en rik erfarenhet, att sjukdomen hos vaccinerade personer tager ett lättare förlopp än hos ovaccinerade och är lindrigare ju kortare tid, som förflutit från vaccinationstillfället.

Konferensen har övervägt möjligheten av att uppskjuta vaccinationen till dess fall av smittkoppor konstaterats. Från detta förfarande måste dock avrådas av flera skäl. Sjukdomen är ytterst smittsam. De första fallen under en epidemi äro ofta föga karakteristiska. Sjukdomen blir på denna grund ej sällan till en början förbisedd. Enär inkubationstiden är lång (cirka 12 dagar) har sjukdomen ej sällan fått en stor utbredning, innan bekämpandet kunnat med kraft påbörjas. Erfarenheten har även visat, att vaccinationen vid ett sjukdomsutbrott är vanskelig att genomföra med tillbörlig omsorg. I ju högre grad den befolkning, som träffats av smittkoppor, icke är vaccinerad, desto större äro svårigheterna för sjukdomens bekämpande. Kampen mot sjukdomen har under sistnämnda förhållanden krävt betydliga offer. Hos icke vaccinerade småbarn har dödligheten uppgått till 60—70 %.

Konferensen är sålunda ense om att det är den allmänna vaccinationen i barnaåldern, som varit och allt fortfarande är det verksamma skyddsmedlet mot smittkoppor. Något annat skydd häremot är icke känt och har konferensen sålunda funnit de ovannämnda erfarenheterna rörande vaccinationen icke böra för närvarande föranleda förändringar i nu gällande grundbestämmelser rörande skyddskoppypmpningen.»

Av det anförda torde framgå, att ett upphävande av bestämmelserna i lagen om skyddskoppypmpning § 3 mom. a) och b) skulle medföra ej blott risk för insjuknanden i smittkoppor bland marinens personal utan också fara för denna farliga och ytterst smittosamma folksjukdoms införande i riket samt spridning till dess övriga befolkning. Allt talar således fortfarande för att ifrågavarande föreskrifter i lagen om skyddskoppypmpning bibehållas oförändrade.

Stockholm den 10 mars 1930.

GUNNAR NILSON.

/S. Radhe.